

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

**О.В. Нсізвестна, Н.С. Іванова, М.Т. Шендригоренко,
Л.Я. Шевченко, В.С. Коверза, В.А. Янковський**

ПРАКТИКА ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Програма та методичні рекомендації

Ступінь: бакалавр

Кривий Ріг
2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

**О.В. Неізнана, Н.С. Іванова, М.Т. Шендригоренко,
Л.Я. Шевченко, В.С. Коверза, В.А. Янковський**

ПРАКТИКА ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Програма та методичні рекомендації

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Ступінь: бакалавр

Затверджено на засіданні
кафедри фінансів, обліку та
оподаткування
Протокол № 5
від «30» жовтня 2020 р.

Рекомендовано навчально-
методичною радою ДонНУЕТ
Протокол № 3
від «24» листопада 2020 р.

Кривий Ріг
2020

УДК 378.147 : (336+336.71+368) (072) Н 45
Н 45

Неізнестна, О.В.

Н 45 Практика зі спеціальності: програма та методичні рекомендації [Текст] : для студентів спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», ступінь бакалавр / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. фінансів, обліку та оподаткування; О.В. Неізнестна, Н.С. Іванова, М.Т. Шендригоренко, Л.Я. Шевченко, В.С. Коверза, В.А. Янковський. - Кривий Ріг: [ДонНУЕТ], 2020. - 23 с.

Програму та методичні рекомендації складено відповідно до навчального плану підготовки бакалавра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». У програмі та методичних рекомендаціях сформульовані ціль та завдання практики, визначено і розкрито зміст практики зі спеціальності, форми та методи контролю проходження практики, зазначено вимоги до змісту звіту, а також наведена послідовність підведення підсумків практики та критерії оцінювання її результатів.

© Неізнестна О.В. Іванова Н.С.,
Шендригоренко М.Т., Шевченко Л.Я.,
Коверза В.С., Янковський В.А., 2020
©Донецький національний університет
економіки і торгівлі
імені Михайла Туган - Барановського,
2020

ЗМІСТ

	стор.
Вступ	5
1. Цілі і завдання практики зі спеціальності	5
2. Організація і керівництво практикою зі спеціальності.....	7
3. Зміст практики зі спеціальності	9
4. Робоча програма практики зі спеціальності.....	14
5. Індивідуальні завдання.....	16
6. Інформаційні джерела.....	17
7. Форми і методи контролю проходження практики	17
8. Критерії оцінки якості практичної підготовки та підведення підсумків практики.....	18
9. Список рекомендованої літератури.....	20
Додатки.....	22

ВСТУП

Сучасний рівень розвитку національної економіки вимагає підвищення рівня професіоналізму й компетентності фахівців в усіх галузях, що суттєво змінює вимоги до практичної підготовки фахівців з вищою освітою.

Практика зі спеціальності є невід'ємною складовою освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Відповідно до вимог навчальної програми, практика бакалаврів є складовою навчального процесу, спрямована на закріплення теоретичних знань здобувачів вищої освіти з дисциплін циклу професійної підготовки, а також надає здобувачу вищої освіти первинний досвід професійної діяльності, сприяє формуванню професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень та розв'язування задач, пов'язаних із організацією діяльності сучасних підприємств, банків та фінансових установ в реальних соціально-економічних умовах їх функціонування.

Під час проходження практики зі спеціальності здобувач вищої освіти має продемонструвати здатність використовувати одержані знання при вирішенні питань наукової та практичної проблематики, випробовує свої можливості у проведенні науково-дослідної роботи і тим самим виявляє рівень та якість своєї професійної підготовки, здобутої під час навчання в університеті.

Програма і методичні рекомендації розроблені на основі Положення про практичну підготовку студентів П ДонНУЕТ 05.02 - 01 – 2020.

1. ЦІЛІ І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Освітньо-професійною програмою підготовки бакалаврів зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» передбачено практику зі спеціальності для здобувачів вищої освіти (далі – здобувачів ВО) спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» денної/заочної форми навчання протягом 2 робочих тижнів.

Мета проходження практики зі спеціальності - закріплення набутих теоретичних знань та отримання практичних навичок стосовно організації фінансових та кредитних відносин, розвиток науково-дослідної роботи студентів.

З урахуванням вищенаведеного мета практики зі спеціальності спрямована на вирішення наступних завдань:

1. Сприяння розвитку у здобувачів ВО аналітичного, творчого мислення, закріплення вмінь застосовувати на практиці системний підхід у процесі пізнання.

2. Закріплення та систематизація теоретичних і практичних знань та умінь з базових дисциплін для розв'язання актуальних завдань, пов'язаних з

організацією фінансової діяльності підприємств, банківської діяльності та діяльності фінансово-кредитних установ.

3. Удосконалення вміння збирати, узагальнювати та аналізувати конкретну економічну інформацію, робити самостійні висновки та пропозиції.

4. Отримання практичних навичок комплексного розв'язання професійних завдань в галузі фінансової діяльності підприємств, банківської діяльності та діяльності фінансово-кредитних установ із використанням наукових підходів за допомогою програмних засобів, інформаційних систем та технологій.

5. Набуття навичок із застосування на практиці комп'ютерних технологій для аналізу.

6. Збирання, систематизація та впорядкування економічної інформації для розрахунків з підготовки та прийняття ефективних рішень у фінансово-кредитній сфері.

З урахуванням вищенаведеного, завдання практики зі спеціальності можуть бути конкретизовані у наступному:

- вивчення досвіду роботи підприємств, банківських та інших фінансово-кредитних установ як об'єкту дослідження з точки зору методів організації їх діяльності;

- оволодіння функціональними обов'язками посадових осіб з профілю майбутньої роботи, формування системного підходу до аналізу об'єкта дослідження;

- формування та розвиток у студентів професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретного підприємства, банківської чи фінансово-кредитної установи;

- оволодіння сучасними методами, формами організації праці, знаряддями праці у галузі їх майбутньої спеціальності.

В результаті проходження практики здобувачі ВО повинні

знати:

- організаційну та управлінську структури підприємств і організацій, банківських і інших фінансово-кредитних установ, законодавчу і нормативну бази, що регулюють їх діяльність;

- специфіку роботи фінансових підрозділів та роль фінансиста в організації, його обов'язки та функції;

- особливості та закономірності, що виникають у сфері фінансових відносин держави, господарств і населення, а також шляхи їх застосування у практичній діяльності;

- цілі, завдання, зміст і специфіку фінансової роботи підприємств різних форм власності, виду діяльності та галузевої приналежності, банківських і інших фінансово-кредитних установ;

- форми і методи організації фінансових відносин, здійснення розрахунків, оподаткування, кредитування, страхування та інвестування підприємств і організацій;

- порядок складання та затвердження основних фінансових документів підприємств і організацій, банківських і інших фінансово-кредитних установ;

- особливості складання кошторисів (фінансових планів) та фінансової звітності, що є характерними для даної організації;

ВМІТИ:

- проводити аналітико-дослідницьку роботу, що забезпечує об'єктивну оцінку стану фінансової діяльності організації-баз практик;

- використовувати загальновізані методики аналізу показників фінансової діяльності, представлені у навчальній та спеціальній літературі, нормативних документах органів державного регулювання тощо;

- максимально конкретизувати дію факторів різного рівня, які впливають на результати фінансової діяльності організації-баз практик;

- порівнювати стан справ в організації-баз практик з середньоринковими показниками ефективності, найкращими вітчизняними та закордонними практиками.

- **отримати навички:**

- рішення фінансових, аналітичних і контрольних задач з використанням сучасних комп'ютерних програм;

- практичної роботи у фінансовій службі підприємства, в структурних підрозділах банківських і інших фінансово-кредитних установ.

- **зібрати і узагальнити матеріали**

- для формування звіту з практики зі спеціальності, наукових досліджень з актуальних питань фінансів, банківської справи та страхування.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Основним організаційно-методичним документом, що регламентує діяльність здобувачів ВО і керівників практики, є програма та методичні рекомендації з практики.

Відповідальність за організацію, проведення практики та контроль її результатів покладається на гаранта освітньої програми.

Організаційними заходами групи забезпечення освітньої програми із підготовки до проведення та проведення практики є:

- розробка програми та методичних рекомендацій практики;

- визначення відповідності підприємств-баз практики умовам практичної підготовки та затвердження переліку баз практики на засіданні кафедри фінансів, обліку та оподаткування;

- визначення баз практики для відповідного навчального року, узгодження із ними кількості здобувачів ВО, які приймаються на практику;

- укладання договорів про проведення практики здобувачів ВО між Університетом та базами практики;

- розробка пропозицій до проекту наказу (Форма № 10) про розподіл

здобувачів ВО за базами практики та закріплення керівників практики;

- розробка тематики індивідуальних завдань на період проведення практики;

- підготовка направлень здобувачів ВО на бази практики;

- інформування здобувачів ВО про систему звітності з практики;

- проведення анкетування здобувачів ВО.

На засіданнях кафедри фінансів, обліку та оподаткування здійснюється:

- затвердження тематики індивідуальних завдань на період проведення практики;

- погодження пропозицій групи забезпечення до проекту наказу про розподіл здобувачів ВО за базами практики та закріплення керівників практики;

- прийняття рішення щодо проведення організаційних заходів для здобувачів ВО з питань практики;

- обговорення підсумків практики та аналіз виконання програм практики.

Викладач-керівник практики від кафедри фінансів, обліку та оподаткування:

- формує індивідуальні завдання на період проведення практики;

- забезпечує проведення всіх організаційних заходів в Університеті перед виїздом здобувачів ВО на практику: інструктаж про порядок проходження практики; надання практикантам необхідних документів (направлення – ФР 05.02-01-02);

- здійснює контроль за виконанням програми практики відповідно до строків її проведення;

- надає методичну допомогу здобувачам ВО під час виконання ними індивідуальних завдань і збору матеріалів для звіту;

- проводить обов'язкові консультації щодо обробки зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику;

- інформує здобувачів ВО про порядок надання звітів про практику;

- приймає захист звітів здобувачів ВО про практику, на підставі чого оцінює результати практики здобувачів ВО, атестує їх і виставляє оцінку в індивідуальний план здобувача ВО.

Здобувачі ВО за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування», першого рівня вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» при проходженні практики зобов'язані:

- до початку практики одержати від керівника практики від Університету методичні матеріали та отримати консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;

- вчасно і в повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики;

- вивчити й суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку;

- нести відповідальність за виконану роботу та її результати і показувати приклад свідомого і сумлінного ставлення до праці;
- своєчасно оформити звітну документацію та скласти залік з практики.

Здобувачі ВО-практиканти мають право:

- на методичне та організаційне забезпечення практики від Університету та бази практики;
- на можливість отримання робочого місця згідно з програмою практики;
- на консультативну допомогу з боку керівників практики як кафедри фінансів, обліку та оподаткування, так і бази практики;
- на ознайомлення з установчими документами, фінансовою та статистичною звітністю підприємства тощо, якщо ці документи не містять комерційної таємниці підприємства;
- на здорові, безпечні та належні для високопродуктивної роботи умови праці.

3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Зміст практики зі спеціальності здобувачів ВО визначається переліком і тематикою навчальних дисциплін, які є обов'язковими для спеціальності, а також тих, котрі вибрані для вивчення практикантом. Кількість часу, відведеного на опрацювання питань з кожного розділу практики, встановлюється керівником практики від бази практики разом із студентом-практикантом відповідно до наявного на базі практики матеріального та нормативного забезпечення, напрямів діяльності, кваліфікації персоналу тощо.

Практика зі спеціальності полягає в проведенні студентом дослідження бази практики за наступними напрямками:

Зміст практики зі спеціальності на підприємствах різних форм власності

При проходженні практики зі спеціальності на підприємствах вивченню та дослідженню підлягають наступні питання:

1. Організація фінансової роботи та нормативно-правове забезпечення діяльності підприємства.

Практикант вивчає організацію фінансової роботи на підприємстві, а саме: фінансове планування, оперативну фінансову роботу, контрольно-аналітичну роботу, організаційну структуру підприємства та структуру фінансового відділу, а також нормативно-правове забезпечення діяльності його роботи.

2. Формування фінансових ресурсів підприємства.

При висвітленні цього питання практикант повинен з'ясувати за рахунок яких джерел формуються фінансові ресурси підприємства: (внески засновників у статутний фонд; нерозподілений прибуток; амортизаційний фонд; резервний фонд; позичковий капітал; бюджетні субсидії; страхові

відшкодування; інші види ресурсів), визначити оптимальну структуру джерел.

3. Організація грошових розрахунків на підприємстві та дослідження грошових потоків підприємства.

Практикант з'ясовує, яким чином фінансова служба бере участь в організації на підприємстві грошових розрахунків за продукцію, роботи послуги; досліджує, в яких формах здійснюються безготівкові розрахунки, як вони відрізняються один від одного особливостями економічних відносин контрагентів, способами платежу, організацією документообігу; визначає розрахунки підприємства за товарними і нетоварними операціями; бере участь у заповненні форм розрахункової документації. Практиканту необхідно вивчити структуру грошових надходжень на поточний рахунок підприємства за відповідний період, як здійснюється планування виручки від реалізації продукції, проведення розрахунку планового обсягу реалізації товарної продукції підприємства на рік; визначити, чи ведеться на підприємстві оперативний контроль за надходженням виручки від реалізації. В даному розділі необхідно дослідити, чи ведеться інвестиційна діяльність на підприємстві; показати, який вид цінних паперів випускало підприємство для залучення капіталу, чи вкладало підприємство тимчасово вільні кошти в акції і облігації фірм та держави; визначити одержаний дохід від операцій з цінними паперами за звітний період.

4. Оподаткування підприємства.

Необхідно розглянути всі податки, які сплачує підприємство до бюджету та позабюджетних фондів. У звіті вказати об'єкт оподаткування, ставки податку, податкові періоди, пільги по податку. Необхідно класифікувати загальнодержавні і місцеві податки та збори, якими оподатковується підприємство.

5. Формування, розподіл та використання прибутку підприємства.

Практиканту необхідно з'ясувати: як формується прибуток підприємства від операційної, фінансової, інвестиційної діяльності; які витрати відносяться на виробничу собівартість реалізованої продукції і які фактори впливають на зміну собівартості продукції; за яким порядком здійснюється розрахунок прибутку та проаналізувати, чи здійснювались на підприємстві основні заходи, які б сприяли підвищенню прибутковості підприємства за відповідний період, а саме: нарощування обсягів виробництва та реалізації товарів, робіт, послуг; розширення асортименту і якості продукції; заходи щодо підвищення продуктивності праці; зменшення витрат виробництва продукції; оптимальна цінова політика; найдоцільніше розміщення одержаного раніше прибутку. Також необхідно ознайомитися за якими напрямками використовується прибуток на підприємстві.

6. Аналіз фінансового стану підприємства.

Необхідно з'ясувати, чи проводиться на підприємстві аналіз фінансового стану та визначається періодичність цього аналізу; проаналізувати міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими

ресурсами.

В кінці звіту необхідно зробити загальний висновок про фінансову діяльність підприємства вказати на недоліки та запропонувати програму дій, спрямованих на їх усунення.

Зміст практики зі спеціальності в банківських установах

При проходженні практики зі спеціальності в банківських установах вивченню та дослідженню підлягають наступні питання:

1. Загальна характеристика банківської установи.

Практикант повинен розкрити:

- організаційну структуру банківської установи;
- головні завдання та функції банку;
- основні завдання та функції структурних підрозділів банку.

2. Формування ресурсів банківської установи.

Практиканту необхідно:

- ознайомитися із загальною характеристикою банківських ресурсів та їх структурою;
- розглянути порядок формування та структуру власного капіталу;
- проаналізувати в динаміці зміни в структурі банківських ресурсів: фізичних осіб; юридичних осіб-клієнтів; юридичних осіб-банків;
- визначити які цілі в основному ставляться при залученні ресурсів (створення ресурсної бази, підтримка ліквідності).

3. Організаційні основи здійснення банком кредитних операцій.

При розкритті цього розділу практиканту необхідно ознайомитися з:

- організацією процесу кредитування; положенням про кредитування юридичних і фізичних осіб; складом та функціями кредитної комісії установи банку;
- розглянути стадії кредитного процесу, формування кредитної справи позичальника;
- процедурою короткострокового та довгострокового кредитування юридичних та фізичних осіб, порядком видачі і погашення позичок, порядком встановлення плати за кредит (формування величини процентної ставки), формами забезпечення кредиту та їх документальним оформленням;
- методикою аналізу кредитоспроможності позичальника: юридичної особи, фізичної особи, фізичної особи - суб'єкта підприємницької діяльності;
- розглянути склад та структуру кредитного портфеля установи банку (аналіз за 2-3 роки);
- способами захисту від кредитного ризику, порядком формування та використання резерву для покриття можливих втрат від кредитних операцій;
- організацією контролю за кредитними операціями (кредитний моніторинг);
- організацією роботи установи банку з проблемними позичками, засобами реструктуризації безнадійних боргів.

4. Розрахунково-касові, комісійні та посередницькі послуги банків.

Практиканту при розкритті цього розділу необхідно ознайомитися з:

- організаційною роботою банку по проведенню безготівкових розрахунків;
- порядком оформлення та документообігом платіжних документів;
- організацією касової роботи та касовим обслуговуванням клієнтів;
- порядком контролю за дотриманням касової дисципліни;
- особливостями здійснення банком грошових переказів;
- порядком здійснення послуг щодо поповнення Інтернет-рахунків клієнтів та оплати за користування мобільним зв'язком.

5. Операції банківської установи з платіжними картками.

Практиканту при розкритті цього розділу необхідно ознайомитися з:

- організацією роботи банківської установи щодо емісії та обслуговування різних видів платіжних карток різних платіжних систем, учасником яких є банківська установа;
- порядком відкриття карткових рахунків юридичним та фізичним особам і механізмом їх функціонування в установі банку, видами платіжних карток, що емітуються даною банківською установою, та умовами їх обігу;
- порядком проведення розрахунків та одержання готівки за допомогою платіжних карток міжнародних та внутрішніх платіжних систем;
- порядком надання різного виду банківських послуг власникам платіжних карток, що емітовані даною банківською установою.

6. Аналіз діяльності банківської установи.

При розкритті цього розділу необхідно здійснити:

- аналіз складу, структури та динамічних змін активів банківської установи;
- аналіз складу, структури та динамічних змін пасивів банківської установи;
- аналіз рівня ліквідності банківської установи та оцінка його ліквідної позиції;
- оцінку та аналіз рівня прибутковості банківської установи;
- аналіз результатів діяльності банку та вдосконалення роботи банківської установи на майбутній період.

Зміст практики зі спеціальності у страхових компаніях

При проходженні практики зі спеціальності у страхових компаніях вивченню та дослідженню підлягають наступні питання:

1. Організаційна структура страхових компаній.

Практикант повинен ознайомитися із:

- структурою управління страховими компаніями, формами організації страхових компаній в Україні;
- завданнями та функціями органів державного нагляду за страховою діяльністю;
- правами, обов'язками та відповідальність страхових агентів, порядком їх роботи та величини навантаження, планом роботи і порядком виплати винагороди за виконання плану надходжень за страховими програмами.

2. Нормативно-правове забезпечення діяльності страхових компаній.

Практикант повинен розглянути:

- страхові договори, порядок їх підготовки та укладання, права та обов'язки сторін;

- ліцензування страхової діяльності.

3. Реєстрація та облік страхувальників при обов'язковому та добровільному страхуванні.

Практиканту необхідно розглянути порядок реєстрації та обліку страхувальників та особливості страхування при обов'язковому та добровільному страхуванні.

4. Види страхування.

При розгляді цього питання практикант повинен ознайомитися та вивчити:

- порядок страхування майна юридичних осіб. Суб'єкти страхування. Страхові події. Умови відшкодування збитків;

- особливості страхування сільськогосподарських підприємств. Об'єкти страхування. Страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень. Розрахунок страхової суми, страхової премії. Розрахунок суми збитку. Особливості страхового захисту сільськогосподарських тварин;

- порядок страхування транспортних засобів, автомобільного та іншого видів транспорту. Страхування вантажів. Розрахунок страхової суми, страхової премії, суми збитку;

- особливості страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів. Розрахунок страхових сум, страхових внесків та розміру суми збитку. Страхування по міжнародній системі «Зелена карта». Страхування професійної відповідальності;

- правила страхування життя та його основні види. Змішане страхування життя. Страхування пенсій. Страхування від нещасних випадків: індивідуальне та колективне. Медичне страхування. Суб'єкти та об'єкти страхування, особливості обов'язкового та добровільного медичного страхування. Розрахунок страхових внесків, сум та збитків.

5. Формування доходів страхової компанії та здійснення витрат страховою компанією.

При розгляді цього питання практикант повинен розкрити джерела формування доходів страхової компанії, а саме:

- доходи від страхової діяльності (страхові внески за договорами прямого страхування, співстрахування; отримані винагороди за ризиками, які передані в перестрахування);

- доходи від інвестиційної та фінансової діяльності (відсотки від розміщення коштів на депозитних вкладах у банку, відсотки за облігаціями, дивіденди за акціями);

- інші операційні доходи від звичайної діяльності та надзвичайних подій (доходи від продажу основних засобів, матеріальних цінностей та

інших активів; доходи від здавання в оренду; штрафи, пені, неустойки за порушення умов договору).

Крім того практиканту необхідно розкрити статті витрат страхової компанії, а саме:

- витрати пов'язані з виконанням страхового зобов'язання (страхові виплати за договорами страхування, співстрахування та перестраховування; суми страхових премій за ризиками, що передані в перестраховування; суми відрахувань у страхові резерви, що формуються на основі законодавства про страхування;

- витрати на обслуговування процесу страхування і перестраховування: (винагороди, сплачені за надання послуг страхового агента та страхового брокера; оплата послуг спеціалістів (експертів, сюрвейерів, аварійних комісарів, юристів), які залучаються для оцінки страхового ризику, визначення страхової вартості майна, та розміру страхової виплати);

- витрати на утримання страхової компанії (адміністративно-управлінські витрати).

6. Фінансова звітність страхових компаній.

Практиканту необхідно ознайомитись зі складом звітності, засвоїти порядок та періодичність складання і подання фінансової, податкової та статистичної звітності страхової компанії.

4. РОБОЧА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Робоча програма практики зі спеціальності наведена у таблицях 4.1, 4.2, 4.3.

Таблиця 4.1 - Робоча програма практики зі спеціальності для здобувачів вищої освіти, що проходять практику зі спеціальності на підприємствах різної форми власності

Зміст роботи	Кількість календарних днів	
	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
1. Організація фінансової роботи та нормативно- правове забезпечення діяльності підприємства	2	2
2. Формування фінансових ресурсів підприємства	2	2
3. Організація грошових розрахунків на підприємстві та дослідження грошових потоків підприємства	2	2
4. Оподаткування підприємства	2	2
5. Формування, розподіл та використання прибутку підприємства	2	2
6. Аналіз фінансового стану підприємства	4	4
Разом	14	14

Таблиця 4.2 - Робоча програма практики зі спеціальності для здобувачів вищої освіти, що проходять практику зі спеціальності у банківських установах

Зміст роботи	Кількість календарних днів	
	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
1. Загальна характеристика банківської установи та нормативно-правове забезпечення її діяльності	2	2
2. Формування ресурсів банківської установи	2	2
3. Організаційні основи здійснення банком кредитних операцій	2	2
4. Розрахунково-касові, комісійні та посередницькі послуги банків	2	2
5. Операції банківської установи з пластиковими картками	2	2
6. Аналіз діяльності банківської установи	4	4
Разом	14	14

Таблиця 4.3 - Робоча програма практики зі спеціальності для здобувачів вищої освіти, що проходять практику зі спеціальності у страхових компаніях

Зміст роботи	Кількість календарних днів	
	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
1. Організаційна структура та функціональні засади страхових компаній	2	2
2. Нормативно-правове забезпечення діяльності страхових компаній	2	2
3. Реєстрація та облік страхувальників при обов'язковому та добровільному страхуванні	2	2
4. Види страхування	2	2
5. Формування доходів страхової компанії та здійснення витрат страховою компанією	2	2
6. Фінансова звітність страхових компаній	4	4
Разом	14	14

5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне завдання розробляється керівником практики від кафедри і видається здобувачу ВО перед виїздом на практику.

Зміст індивідуального завдання повинен враховувати конкретні умови та можливості бази практики відповідати потребам виробництва й одночасно цілям і завданням навчального процесу.

Метою індивідуального завдання є:

- набуття здобувачами ВО навичок самостійної роботи зі збору, обробки практичного матеріалу та узагальнення її результатів шляхом підведення підсумків та внесення пропозицій;
- стимулювання прагнень здобувачів ВО до науково-дослідної роботи;
- формування власної думки при оцінці конкретних господарських або виробничих ситуацій та прийнятті управлінських рішень.

Тематика індивідуальних завдань формується з урахуванням особистих наукових інтересів здобувачів ВО.

Виконання індивідуального завдання передбачає збір і обробку інформації згідно наукових інтересів здобувачів ВО та виконання інших видів робіт, які узгоджені з кафедрою.

Для успішного виконання індивідуального завдання та підготовки звіту про проходження практики, у період проходження практики зі спеціальності здобувач ВО зобов'язаний опрацювати статистичну інформацію за останні 3 роки, яка:

- відображає організаційні особливості функціонування підприємства (організації, установи), що виступає базою практики;
- відображає особливості техніки і технології здійснення фінансових операцій на підприємствах різних форм власності;
- відображає особливості техніки і технології здійснення банківських та страхових операцій, особливостями продажів банківських та страхових продуктів, ведення документації за ними тощо;
- дозволяє здійснити аналіз показників діяльності бази практики;
- допомагає визначити резерви підвищення ефективності проаналізованих фінансових, банківських та страхових операцій, а також дозволяє визначити економічну ефективність запропонованих заходів.

Заповнений бланк індивідуального завдання, що підшивається у звіт з практики зі спеціальності, здобувач ВО має отримати на виробничій нараді від керівника практики зі спеціальності. Здобувач ВО, який не має індивідуального завдання, до практики не допускається. Відповідальність за завчасне отримання індивідуального завдання покладається на здобувача ВО.

Виконане індивідуальне завдання, оформлене згідно даних Методичних рекомендацій, включається до звіту.

6. ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

Для досягнення мети практики зі спеціальності і складання звіту здобувач ВО має використовувати такі джерела інформації:

1. Законодавча та нормативна документація.
2. Статут підприємства, банківської установи, страхової компанії.

3. Положення про функціональні підрозділи.
4. Посадові інструкції фахівців структурних підрозділів.
5. Організаційно-розпорядчі документи, накази, інструкції, карти банківських і страхових продуктів.
6. Форми фінансової та статистичної звітності.
7. Інформація з офіційних сторінок підприємств, банківських установ, страхових компаній в мережі Інтернет.
8. Інша довідкова література, що наведена у Переліку рекомендованих джерел даних Методичних рекомендацій, або підібрана здобувачем ВО самостійно.

7. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Контроль за проходженням практики зі спеціальності здобувачами ВО за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» спрямований на забезпечення своєчасності та належної якості виконання програми практики.

Контроль за проходженням практики здійснюється: керівником практики від кафедри фінансів, обліку та оподаткування; завідувачем кафедри фінансів, обліку та оподаткування; представниками ректорату, дирекції та навчальної частини Університету.

Контроль за проходженням практики має на меті виявлення та ліквідацію недоліків та надання допомоги здобувачам ВО при виконанні програми практики.

На кафедрі фінансів, обліку і оподаткування складається графік відвідування керівником практики здобувачів ВО на базах практики. Згідно з цим графіком керівник практики від кафедри здійснює перевірку проходження практики здобувачами ВО.

При наявності порушень здобувачем ВО режиму праці на базі практиці, невиконання завдань практики, керівник практики від кафедри фінансів, обліку і оподаткування доповідає завідувачу кафедри та в дирекцію навчально-наукового інституту економіки, управління та адміністрування для прийняття відповідних заходів.

Основними формами контролю практики зі спеціальності є: попередній контроль, поточний контроль, заключний контроль.

Попередній контроль здійснюється під час підготовки здобувачів ВО до проходження практики (на виробничій нараді). При цьому пояснюються цілі практики, порядок її проходження, а також здобувачам ВО видається індивідуальне завдання і оголошуються їх обов'язки під час проходження практики.

Поточний контроль з боку керівника практики від кафедри, завідувача кафедри, дирекції та ректорату здійснюється під час відвідувань баз

практики, а також під час бесід зі здобувачами ВО у дні, встановлені кафедрою для консультування.

Заключний контроль проводиться під час перевірки, оцінювання та захисту звіту з практики.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Після закінчення терміну практики здобувачі ВО за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» звітують про виконання програми.

Форма звітності здобувача ВО за практику – це подання звіту.

Оформлення звіту з практики зі спеціальності здійснюється відповідно до СТУ ДонНУЕТ 02.02-01-2020 «Вимоги до оформлення письмових робіт студентів» та Положення про практичну підготовку студентів П ДонНУЕТ 05.02 - 01 – 2020.

Звіт готується відповідно до програми та методичних рекомендацій у розширеній та анотованій формах. Не допускається викладення у звіті теоретичного матеріалу підручників, лекцій, навчальних посібників, та законодавчо-нормативних актів.

У тих випадках, коли висвітлення окремих питань неможливе з огляду на специфіку діяльності організації-бази практики, не слід наводити текст з підручників або інструктивних матеріалів. Достатньо обґрунтувати причини, що спричиняють виникнення цих обставин.

Звіт про практику зі спеціальності має бути перевірений керівником практики від організації-бази практики, та засвідчений підписом на титульному аркуші, а також скріплений печаткою установи. Приклад титульного аркуша наведений у Положенні про практичну підготовку студентів П ДонНУЕТ 05.02 - 01 – 2020.

Керівник практики від кафедри фінансів, обліку і оподаткування перевіряє звіт, надає відгук та проводить попереднє оцінювання роботи студента за час проходження практики зі спеціальності.

Розширений звіт в електронному вигляді засобами платформи Moodle подається на рецензування викладачу-керівнику практики від кафедри фінансів, обліку і оподаткування. Після доопрацювання та остаточного погодження з ним звіт у анотованій формі друкується та подається на захист не пізніше ніж за два дні до закінчення практики (для здобувачів ВО денної форми здобуття вищої освіти). Анотований звіт повинен бути підписаний керівником від бази практики.

Керівник практики від кафедри фінансів, обліку і оподаткування підписує анотований звіт з оцінкою на основі оцінювання розширеного звіту із врахуванням відповідей на запитання під час його погодження, за наявності – з урахуванням характеристики керівника практики від бази

практики (для здобувачів ВО денної форми здобуття вищої освіти).

Підсумкова оцінка знань, умінь, та навичок студента, набутих на практиці зі спеціальності, встановлюється за 100-бальною шкалою із наступним переведенням її у шкалу ECTS та у чотирибальну оцінку.

За результатом захисту виставляється диференційована оцінка (таблиця 8.1).

Таблиця 8.1 – Шкала оцінювання практики зі спеціальності

Оцінка		
Національна шкала	Шкала ECTS	100-бальна шкала
5, «відмінно»	A	90-100
4, «добре»	B	80-89
	C	75-79
3, «задовільно»	D	70-74
	E	60-69
2, «незадовільно»	FX	35-59
	F	0 - 34

Критерії оцінювання наведено у таблиці 8.2.

Таблиця 8.2 - Критерії оцінювання проходження практики

Національна шкала	Оцінка		Критерії оцінювання
	Шкала ECTS	100-бальна шкала	
5, «відмінно»	A	90-100	Одержує здобувач ВО, який змістовно розкрив усі програмні питання, виконав всі вимоги щодо оформлення звіту, при захисті продемонстрував одержані знання і навички.
4, «добре»	B	80-89	Одержує здобувач ВО, який змістовно розкрив програмні питання, виконав всі вимоги щодо оформлення звіту, але при захисті помилявся у відповіді на поставлені запитання.
	C	75-79	
3, «задовільно»	D	70-74	Одержує здобувач ВО, який в своєму звіті при розкритті програмних питань припустився незначних помилок, в оформленні звіту є недоліки, при захисті роботи на поставлені запитання не було дано конкретних відповідей.
	E	60-69	
2, «незадовільно»	FX	35-59	Одержує здобувач ВО, який не розкрив питання програми, не дотримався вимог щодо оформлення звіту та при відповіді на запитання припускався значних помилок.
	F	0 - 34	Одержує здобувач ВО, який не прибув на базу практики, не виконав програму практики.

Оцінка, отримана здобувачем ВО за результатом захисту звіту з практики зі спеціальності вноситься до заліково - екзаменаційної відомості та в індивідуальний навчальний план здобувача ВО.

9. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Податковий кодекс України. Закон України від 02.12.2010 р. №2755-VI URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.
2. Господарський кодекс України. Закон України від 16.01.2003 р. №436-IV. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 16.01.2003 р. №435-IV. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
4. Про страхування. Закон України від 07.03.96 р. №86/96-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/>.
5. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземного транспорту. Закон України від 01.07.2004 р. № 1961-IV. URL: www.rada.gov.ua.
6. Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг. Закон України від 12.07.2001 р. №2664 – III. URL: www.rada.gov.ua.
7. Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.08.1996 р. №959. URL: www.rada.gov.ua.
8. Про банки і банківську діяльність. Закон України від 07.12.2000 р. №2121. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
9. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні. Постанова НБУ від 28.08.2001 р. №368. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
10. Порядок визначення та затвердження рейтингової оцінки банку за рейтинговою системою CAMELSO. Постанова Правління НБУ від 01.11.2016р. №393-рш URL: <http://www.rada.gov.ua>.
11. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями. Постанова Правління НБУ від 30.06.2016 р. №351. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
12. Про цінні папери та фондовий ринок. Закон України від 23.02.2006р. №3480-IV. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
13. Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи. Постанова НБУ від 17.09.2015 р. №615. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
14. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними та фізичними особами. Постанова НБУ від 03.12.2003 р. №516. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

Допоміжна

15. Аранчій В.І., Чумак В.Д., Бражник Л.В. Фінанси підприємств: навч. посіб. Полтава: РВ ПДАА, 2018. 350 с.
16. Квач Я.П. Фінанси підприємств: навч. посіб. Укр. держ. ун-т фінансів та міжнар. торгівлі, Одеса. 2016. 254 с.

17. Філімоненков О.С., Дема Д.І. Фінанси підприємств : підруч. Київ: Алерта, 2016. 496 с.
18. Ярошевич НБ. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Знання, 2016. 341 с.
19. Банківська система. навч. посіб. / Л.І. Катан, Н.І. Демчук, В.Г. Бабенко-Левада, Т.О. Журавльова; за ред. І.М. Мазур. Дніпро: Пороги, 2017. 444 с.
20. Банківські операції: навч. посіб. / Н.І.Демчук, О.В. Довгаль, Ю.П. Владика– -Дніпро: Пороги, 2017. 461 с.
21. Фісун І.В., Ярова Г.М. Страхування: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2020. 240с.
22. Говорушко Т. А. Страхові послуги. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2017. 376с.
23. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. / Л.В. Русул, М.П. Федішин, Н.А. Лаврук. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 288 с.

Інформаційні ресурси

24. Верховна Рада України. Офіційна сторінка. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
25. Державний комітет статистики України. Офіційна сторінка. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
26. Міністерство економіки України. Офіційна сторінка. URL: <http://me.kmu.gov.ua>.
27. Міністерство фінансів України. Офіційна сторінка. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.
28. Електронний фонд Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua>.
29. Сайт аналітичних новин в галузі страхування. URL: <http://www.forinsurer.com>
30. Національний банк України. Офіційна сторінка. URL: <http://www.bank.gov.ua>
31. Банки України: факти, обговорення, аналіз. URL: <http://www.uabank.net>.

ДОДАТКИ

Типова структура анотованого звіту з практики

ТИТУЛ

ЗМІСТ

ОСНОВНА ЧАСТИНА ЗВІТУ

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ (за необхідності)

Навчальне видання

*Неізнана Олена Володимирівна
Іванова Наталя Сергіївна
Шендригоренко Марина Трохимівна
Шевченко Любов Ярославівна
Коверза Вікторія Семенівна
Янковський Валерій Андрійович*

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

ПРАКТИКА ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ ПРОГРАМА ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Формат 60×84/8. Ум. др. арк. 1.

Донецький національний університет
економіки і торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського
50042, Дніпропетровська обл.,
м. Кривий Ріг, вул. Курчатова, 13.
Свідоцтво суб'єкта видавничої
справи ДК № 4929 від 07.07.2015 р.